om og bredere forståelse av hundreåringenes livsverden og på den måten bidra til å øke eldres livskvalitet.

Hovedtemaene er fortid, nåtid og fremtid, og naturlig nok er fortid og nåtid viet mest plass. Hundreåringene formidler hverdagshistorie fra unionsoppløsningen, gjennom to verdenskriger og utviklingen av velferdsstaten. Deres samtid har også vært omgangsskole, skumringstime, fattighus og 48-timersuke – så ikke overraskende finner hun at tilpasningsevne er noe av det som best karakteriserer disse personene.

Forfatterens beundring er tydelig, hun formidler hundreåringenes positive holdning, storhet, glede ved medmennesker, engasjement, vilje og tålmodighet. Informantenes egne forklaringer på oppnådd alder er i overensstemmelse med «nyere forskning»: Gener, høyere makter/flaks, fysisk helse, aktivitet, kosthold, humør, arbeidsglede og nære relasjoner.

Interessant er det hvordan hundreåringene opplever å ha jernhelse, til tross for at de på mange områder har sviktende funksjon. Slik sett bekrefter de at «helse er fravær av sykdom» og oppfatter de lytene de har som uttrykk for aldring.

Noen avsnitt er glansbilder av levd liv, preget av det enkelte informanter sier, nemlig: «en har ikke lov til å klage». Kanskje gjør dette at enkelte, vanskelige temaer, som ensomhet, pleie og omsorg, problematiseres i liten grad. Mange temaer omtales og det er umulig å gå i dybden. Ibland opplever jeg forfatterens kommentarer til sitatene som selvfølgelig og overfladiske, og det er litt synd når sitatene varmt, lavmælt og innsiktsfullt kan tale for seg selv.

Kapitlet om fremtid er interessant, både lysten til å leve, oppleve mer og «se hvordan det går» samt tanker om døden og det å være en byrde for andre er fint formidlet og kunne gjerne fått større plass.

Jeg synes dette er en viktig bok, både fordi den gjennom hundreåringenes briller beskriver interessante år og fordi den respekten som informantene påkaller, også kan komme yngre eldre til gode. Men aller mest viktig fordi den bekrefter og minner meg på gleden ved økt levealder midt i bekyrringen over at så mange lever så lenge.

Marte Mellingsæter

Geriatrisk avdeling
Oslo universitetssykehus, Ullevål

Håndkirurgi

Hove LM, Husby T, Finsen V, red.

Håndkirurgi

295 s, ill. Trondheim: Legeforlaget, 2009.

Pris NOK 430

ISBN 978-82-92934-02-9

Författarna skriver i sitt förord att det är den första läroboken i handkirurgi. Det är en inbunden bok som omfattar 295 sidor fördelat på 36 korta kapitel. Det finns ingen tydlig beskrivning till vilken målgrupp

den riktar sig. Vi får anta att syftet är en introduktion till ämnet handkirurgi och att boken i första hand vänder sig till medicine kandidater och blivande specialister i ortopedi, allmänkirurgi och plastikkirurgi men också till dem som handlägger enklare handkirurgiska fall inom primärvården och företagshälsovården.

Språket är enkelt och boken är väl strukturerad. Jag saknar dock en uppdelning i en elektiv och en akut del. Det finns också en del inslag av redaktionella brister så som en del terminologi som inte förklaras i texten, bilder som saknar förklarande markeringar, ojämn kvalitet på bilder etc. Likaså ställer man sig frågande till varför det bara finns plats för anteckningar på var och vartannat kapitel och inte genomgående? Jag tror också att boken skulle göra sig bättre som paperback utgåva (lättare att bära med sig).

Boken innehåller en översiktlig del med funktionell anatomi och diagnostik som inleder och sedan följs av snittföring och bruk av blodtomhet. Här tycker jag nog att kapitlet kring bilddiagnostik kunde komma in och inte som sista kapitel. Saknar också ett kapitel om anestesi här. Sedan följer en blandning av elektiva och akuta kapitelindelningar som genomgående är väl-skrivna men vissa kapitel är mer utförliga på bekostnad av andra som är väl nedkortade t.ex. kapitlet om radiusfrakturer som jag personligen tycker bör få ett större utrymme.

Valet att utförligt beskriva operationsmetoder på högspecialiserade ingrepp samtidigt som jag saknar i vissa stycken en mer utförlig fokus på diagnostik och behandlings modeller av det «vanliga» är nog ett utslag av att redaktionen inte valt vilken målgrupp man riktar sig till. Ett av flera lysande undantag är kapitlet om DRU leds instabilitet.

På det hela taget är det en värdefull bok för var och en som har ett intresse för handkirurgi. Det finns en del redaktionella brister men innehållsmässigt är boken på det hela taget «up to date» även om jag saknar kapitel om reumakirurgi och pro-

teskirurgi vilket drar ner betyget något. Ett självklart bokval för medicine kandidater blivande specialister inom ortopedi/allmänkirurgi och ett måste på varje distriktsläkarmottagning.

Kurt Pettersson

Handkirurgiska kliniken
Universitetssjukhuset Örebro
Sverige

Lettlest informasjon om kols

Lee DKC.

Forstå KOLS

124 s, ill. Oslo: Exlibriz, 2009. Pris NOK 99

ISBN 987-82-8173-139-4

Dette heftet er et supplement til legens informasjon og råd til de pasientene med kols som ønsker å vite mer om sykdommen de har utviklet. Samfunnsutviklingen og helseomsorgen har medført et mer bevisst partnerskap

mellom pasient og helsearbeider, hvor helsearbeideren er rådgiveren og pasienten er beslutningstakeren. Pasientene søker informasjon hvor den er tilgjengelig, enten muntlig i lokalt miljø, i bøker/hefter eller på Internett. Det er imidlertid få eller ingen kontroll- eller kvalitetssikringsinstanser for slik informasjon. Mer enn 200 000 personer i Norge har kols med kliniske og funksjonelle manifestasjoner, så markedet er stort for god pasientinformasjon.

Dette pasientheftet om kols ble opprinnelig utgitt på engelsk i 2008 av Family Doctor Publications Limited, senere oversatt av Trude Monssen i Exlibriz AS med seksjonsoverlege Anne Bailey ved Glittre-klinikken, Hakadal som faglig norsk konsulent. Et forord er skrevet av leder i Nasjonalt kolsråd i Norge Olav Kåre Refvem, spesialist i lungesykdommer.

Hefte har 11 kapitler om: hva er kols?, diagnose, medikamentell behandling, ikke-medikamentell behandling, støtte for kolspasienter, å leve med kols, spørsmål og svar, nyttige adresser, nyttig informasjon, register og dine sider. En oppsummering finnes etter hvert kapittel. Innledningsvis har boken tre gode og informative sykehistorier fra pasienter med lett, moderat og alvorlig kols. Viktige, pasientrelevante forhold vedrørende sykdommen er omtalt. Her er god hjelp til røykeslutt. Det foreligger forslag til pasientenes handlingsplan for pusting, slimdannelse, tanker og konsentra-

sjon og energianvendelse, men disse forslagene er neppe utprøvd i kontrollerte, kliniske forsøk. Bruken av antidepressiver er omtalt, men behandlingen er ikke omtalt for andre vanlige komorbiditeter som for eksempel hjertesykdommer, diabetes mellitus, osteoporose og muskelatrofi. Jeg lar meg også overraske over omtalen av legemidler som anti-fosforesteraser som foreløpig ikke er godkjent for bruk i Norge, og av operativ lungevolumreseksjon som ikke lenger gis som et effektivt behandlingsalternativ ved kols i Norge.

Heftet er lettlest, med gode forklaringer og illustrasjoner. Det kan være til praktisk hjelp for de mange med kols og bør få stor utbredelse. Det anbefales også lest av fastleger og spesialister i lungesykdommer slik at de har kunnskaper om hvilken bakgrunnsinformasjon pasientene kan ha når de kommer til konsultasjon.

Amund Gulsvik

Seksjon for lungemedisin og klinisk respirasjonsfysiologi
Institutt for indremedisin
Universitetet i Bergen

«og skulle det stundom falle litt tørt, så er det dog sant og visst»

Kragh JV, red.

Psykiatriens historie i Danmark

378 s, ill. København: Hans Reitzels Forlag, 2009. Pris DKK 348
ISBN 978-87-412-5146-2

Overstående sitat fra «Terje Vigen» finner jeg dekkende som oppsummering av denne boken. Det er forfatterens intensjon å beskrive historien til dansk hospitalpsykiatri fra 1612 og frem til i dag. Målsettingen står i innledningen: «at beskrive psykiatrien ud fra den relevante historiske kontekst, fordi psykiatrien ikke kun drejer sig om læger og hospitaler. Den handler også om patienter, politikere, journalister, jurister, psykologer og andre faggrupper, der på forskjellig vis har været med til at påvirke området.» Boken lykkes bare sånn måtelig med det, siden psykologer og andre faggrupper knapt er nevnt, og den idéhistoriske kontekst gjennomgående er lite til stede. Noen målgruppe angis ikke.

Det er åtte forfattere, seks historikere og to psykiatere, alle med betydelig akademisk kompetanse, og de har skrevet hvert sitt

kapittel med lite overlappning. Det legges vekt på vederheftig kildebruk og -kritikk. Layouten er leservennlig, det er godt papir og fine illustrasjoner i svart-hvitt. I historisk-filosofisk tradisjon er det 47 sider med noter bakerst. Navneregister er med, men ikke noe saksregister. For medisinerere er dette litt uvant, men til å leve med.

Hva så med innholdet? At en historiker er god på kildegransking, betyr dessverre ikke at han/hun er en god, enn si, underholdende forfatter. Vi kan selvfølgelig ikke kreve at enhver historiker er Peter Englund, men kunne de enda nå ham til knes! Kapitlet om utviklingen fra Pæsthus til St. Hans Hospital, inneholder mye om arkitektur og administrasjon, men fint lite av klinisk interesse. Det samme gjelder kapitlet om overgangen fra hospital- til distriktpsykiatri. Kanskje sier disse kapitlene mest om konservatismen i befolkningen og hos politikerne i forhold til psykiatriske pasienter og utviklingen i psykiatrien.

Atskillig større klinisk interesse har kapitlene om asyltiden, utviklingen av en institusjon for psykisk syke kriminelle og psykiatriske trosretninger. Det er egne, og ganske detaljerte, kapitler om malariabehandlingen for dementia paralytica, sjokkbehandling med insulin og cardiazol, og bruken av de første psykofarmaka fra 1950 til 1970. Alle følger de Per Anchersens behandlingslov med en utvikling fra kritikklos entusiasme, via verdiløshet til et begrenset evidensbasert indikasjonsområde. Om andre behandlingsforhold er boken nærmest tildekkende. Det står en halv side om lobotomi og noen få linjer om LSD-behandling. Skildringene av de store skikkelsene i dansk psykiatri er uten unntak idealiserende og idylliserende. Det står intet om de konflikter og ulykkelige skjebner deres patologiske personlighetstrekk førte med seg.

Denne holdningen står i klar kontrast til Kringlens bok om norsk psykiatri som er mye mer åpen på konflikter (1). Holder vi de to bøkene opp mot en av verdenslitteraturens storheter: *Den guddommelige komedie* av Dante, har den danske boken intet til felles med den. Kringlen derimot har det til felles med Dante at han er underholdende og plasserer sine fiender i helvete. For norske fagfolk byr foreliggende danske bok på lite som ikke er mer engasjerende beskrevet av Kringlen.

Alv A. Dahl

Kreftklinikken
Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet

Litteratur

1. Kringlen E. Norsk psykiatri gjennom tidene. Oslo: Damm, 2007.

Den akademiske psykologiens historie

Saugstad P.

Psykologiens historie

668 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2009. Pris NOK 545
ISBN 978-82-05-32637-8

Lesingen gitt meg både gleder og savn, og det er rimelig å ta gledene først. Forfatteren er 89 år, og det er imponerende hvilken oversikt, horisont og språkføring han har, selv om dette er en revidert utgave. Dersom Eldre

lægers forening trenger dokumentasjon av intellektuell våkenhet i høy alder, kan den være et nyttig vedlegg!

Dette er en tykk bok (668 sider), og det fremgår ikke om det er en lære- eller oppslagsbok, eller hvem som er målgruppen. Tittelen er ambisiøs, og emnet omfattende, slik at man kan spørre seg om én forfatter kan dekke det hele. Per Saugstad velger den akademiske og overveiende empiriske psykologiens perspektiv, og han lykkes godt med det. Kombinasjonen av idéhistorie og utvikling innen de store vestlige kultur- og språkområdene er en nyttig og pedagogisk inndeling. Stundom får man følelsen av for mye «hvem ble utdannet hos hvem», slik at man savner et slags akademisk slektstre over alvorlige menn med og uten briller for å få full oversikt over «hvem er hvem» innen akademisk psykologi. Det er ingen omtale av bidrag fra skandinavisk psykologi, noe som nok hadde gitt boken økt verdi.

For en klinisk orientert anmelder blir det mye persepsjon, kognisjon, instinkt og atferd, mye basert på duer, rotter, gjess og sjimpanser. Savnet knytter seg til historien bak psykopatologi, evalueringer og terapi, selv om dette omtales innimellom. Kapitlet om psykodynamisk psykologi er ikke godt, og Freud (1856–1939) får en nokså ste-modernlig behandling. Omtalen av hans samtidige Jung (1875–1961) og Adler (1870–1937) er grei nok, men jeg savner en oversikt over psykodynamikkens senere historie.

Dette bringer opp historikerens kjente dilemma om når man skal si stopp, og angir at nåtiden foreløpig unndrar seg historikerens vurdering. Saugstad er ikke helt klar på dette, til gjengjeld har han en fin balanse mellom biografisk (store menn) og narrativ (store ideer) historieskriving.

Jeg synes ikke denne boken egner seg for leger i psykiatrisk spesialistutdanning eller for ferdige spesialister i psykiatri dersom de